

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Evropa in fašizem.

S Hitlerjem je v Nemčiji prišel do oblasti najradikalnejši nemški nacionalizem (narodna pretiranost). V notranjosti Nemčije je hitlerizem vpeljal nadoblast številčno najmočnejšega plemena, to je pruskega, nad vsemi drugimi nemškimi plemeni. Južna Nemčija se je vedno branila proti temu, da bi se morala v imenu nemške narodnosti odpovedati svoji avtonomiji ter se povse podrediti nemškemu centralizmu, ki bi ne bil nič drugega, nego nadoblast prusaštva v nemški državi. Sam železni kancler Bismarck, ki je bil Prus od nog do glave, je moral ob ustanovitvi drugega nemškega cesarstva leta 1870-71 o tem razpoloženju južnih nemških plemen, osobito Bavarcov, voditi račune ter nemško državo urediti na federativni osnovi. Hitler, opirajoč se na surovo silo svojih napadalnih čet, je to tradicionalno (izročno, podedovano) težnjo južne Nemčije pogazil v prah ter s pomočjo komisarijstva, vsiljenega nemškim deželam, izvedel notranje popruse in nemške države.

V notranji nemški politiki veje duh protestantsko - nemškega prusaštva. Ako bi ta duh bil omejen samo na področje notranje politike, bi ne bilo povoda za vznemirjenje Evrope. Ker pa bo ta duh narekoval tudi zunanjo nemško politiko, bi mogel povzročiti veliko motenje evropskega miru, kakor ga je povzročal pred izbruhom nemško-francoske vojne leta 1870 in svetovne vojne leta 1914. Položaj je tem resnejši, ker nemški fašizem podaja preko Alp roko italijanskemu fašizmu. To sta dva zaveznika, ki sta porojena iz istega duha, sta rastla, zavladata in vladata z istimi sredstvi najbrezobzirnejšega nasilja ter težita za sorodnimi cilji: za uveljavljanjem pretiranih zahtev italijanskega in nemškega nacionalizma. Skupno je njima tudi stališče napram Slovanom, ki so jih Nemci in Italijani vedno smatrali kot predmet izkoriščevanja in kot maso, ki mora krvno in gmotno služiti ciljem nemško- in italijansko-nacionalne osvajačnosti.

Iz tega stališča se nujno poraja protinost proti slovanskim državam, nastalim po svetovni vojni. Italijanski fašizem je tej svoji protinosti dal že dovolj izraza s svojo zahtevo po reviziji mirovnih pogodb, ki je na njih zgrajena politična zgradba srednjih in malih evropskih držav. Zmaga hitlerizma v Nemčiji je dala Mussoliniju priliko, da svojo revizionistično politiko še krep-

kejšo povdarja ter da išče poleg Nemčije še drugih, če mogoče, vplivnejših zaveznikov, da bi jo mogel tudi dejansko izvrševati. Da ne bo šla Francija na limanice te politike, Mussolini dobro ve. Zato je začel svoje oči obračati v Anglijo. Po svojem poslaniku v Londonu, bivšem italijanskem zunanjem ministru Grandiju, je tamkaj precej časa pripravljaj pot za obisk angleškega ministrskega predsednika Macdonalda v Rimu, ki se je vršil o prazniku sv. Jožefa.

Predlog, ki ga je pri tej priliki stavil angleškemu ministrskemu predsedniku, je prešinjen z duhom fašistične nasilnosti. Kakor vladajo fašisti v notranjosti držav z vsemi sredstvi nasilja, tako naj bi tudi v odnosu držav v Evropi vladala ne pravica, marveč sila in nasilnost. Štiri velesile: Anglija, Italija, Nemčija in Francija, naj bi ustanovile nekaj direktorij, nekako ravnateljstvo, ki bi komandiralo nad srednjimi in malimi državami v Evropi. To ravnateljstvo naj bi tudi imelo popolno nadoblast nad Zvezo narodov. V tej Zvezi včlanjene države naj bi ne imele druge pravice, kakor samo te, da vdano kima in ter poslušno sprejemajo, kar bo ta direktorij zaukazal. Popolnoma fašistična zamisel.

Francija pa se je tej nakani postavila po robu. Storila je to iz lastnega interesa, ker bi v tem direktoriju bila osamljena ter bi se lahko zgodilo, da bi se revizionistična stremjenja združenega italijansko-nemškega fašizma

Pred 450 leti je bil rojen največji slikar Rafael Santi.

obrnila tudi proti Alzaciji-Loreni, ki jo je Nemčija morala Franciji odstopiti po svetovni vojni. Merodajen pa je tudi bil pri njej v veliki meri ozir na slovanske države, ki so njene zaveznice ter bi prve prišle pod udar revizionistične politike. To stališče Francije bo gotovo vplivalo na Anglijo. Ako hoče Anglija, da se ohrani mir v Evropi, in to Anglija vedno zatrjuje, se mora postaviti proti pretiranim zahtevam nemškega in italijanskega fašizma ter v zvezi s Francijo voditi politiko pravice napram srednjim in malim državam v Evropi, zlasti slovanskim državam. Če se pravici izpodmakne tla ter mesto nje zavlada sila, je svetovni mir v največji nevarnosti. Enakopravnost Nemčije v oboroževanju, ki je postala nekako načelo zunanje politike Macdonaldove, bi mogla dovesti do povečane oboroževanja Nemčije. Oboroženost Nemčije pa je največja nevarnost za mir v Evropi. To spričuje zgodovina pruskega militarizma.

IZ RAZNIH DRŽAV

Delovni program Hitlerjeve nemške vlade. Na drugi seji državnega zbora dne 23. marca je podal Hitler delovni program svoje vlade. Prva točka na programu Hitlerjeve vlade je iztrebljenje komunizma. Delavske množice, katere so zapeljali komunistični voditelji na stranpota, bo vlada zopet popeljala na pravo mesto v državi, glede kolovodij pa ne bo poznala nobenih milosti. V drugi programni točki je naglasil Hitler spremembo ustave, glede vprašanja monarhistične vzpostavitve pa vlada še ne bo razpravljala. Z ozirom na odnose med cerkvijo in državo bo pospeševala nacionalna vlada vse pogoje za pravo notrajne-versko življenje nemškega naroda. Posebno veliko važnost pripisuje vlada gospodarskemu razvoju in bo uvedla obvezno delovno službo. Zunanje-politični program nemške nacionalne vlade pa vsebuje vzpostavitev miru s pomočjo velikih narodov in ohranitev miru za dolgo časa. Treba je obuditi zaupanje med narodi, kar se pa doseči predvsem s čim večjo mednarodno razbremenitvijo od plačevanja vojnih in od drugih nemogočih političnih dolgov.

Kancler Hitler — diktator! Nemški državni zbor je sprejel dne 23. marca z glasovi vseh desničarskih strank pooblastilni zakon, ki daje Hitlerju za

leta diktatorsko oblasti. Razven pravice državnega predsednika, državnega zbora in državnega sveta lahko storita Hitler in njegova vlada vse, kar hočeta.

V Hitlerjevem programu je pridružen Avstrije Nemčiji. To programsko točko je odločno poudaril na seji pruskega deželnega zbora dne 22. marca poslanec Kube, ki je predsednik kluba narodnih socialističnih poslancev v pruskem deželnem zboru. Na seji deželnega zbora je tudi bilo navzočih 8

prvakov narodne socialistične stranke v Avstriji. Kube jih je na javni seji pruskega deželnega zbora srčno pozdravil ter izjavil: »Mi Prusi smo bili ter postanemo veleni. Mi smatramo, da je naša nacionalna ideja šele takrat ostvarjena, ko bodo popolnoma ujedinjene v veliko državo vse nemške dežele, med njimi tudi Avstrija. Ko bo ta cilj dosežen, šele takrat bo mogel nemški narod v popolni meri izvršiti svojo nalogo na svetu.«

PO SVETU KATOLISKEM

Požrtvovalnost misijonarja. Neki salezijanski misijonar v Plouru v madraski škofiji je doznal, da neka vas v okolici nima vode ter morajo vaščani daleč po vodo. Zasmilili so se mu ljudje. Da bi jim pomagal, je prodal enega svojih dveh volov ter se tudi marsičemu drugemu odrekal. Tako je prištedil 50 rupij (okoli 1500 Din), ki so bile potrebne za napravo vodnjaka. Sam je prevzel vodstvo vseh potrebnih del. Tekom tedna je bil vodnjak gotov in vaščani so imeli doma vodo, katero so poprej morali nositi od daleč. Ta ljubezen in skrb, ki jim jo je skazal katoliški misijonar, jih je tako ganila, da so se začeli zanimati za katoliško vero. Dosedaj je bilo krščenih z vodo tega vodnjaka 400 ljudi tekom dveh mesecev, drugi pa se pripravljajo za krst. Tako vodi ljubezen do bližnjega najlepše salove povsod.

Družine z mnogo otrok. V mestu Tours na Francoskem je nedavno bila posebna svečanost, prirejena od Zveze katoliških družin. Na to svečanost so bile povabljene tiste matere, ki imajo 12 ali več otrok. Na svečani prireditvi je bilo navzočih 50 takšnih mater. Med njimi je imela ena 18 otrok, 2 po 17, 4 po 16, 3 po 15, 12 po 14, 13 po 13 in 14 po 12 otrok. Svečanost se je začela z božjo službo, potem je bilo zborovanje z banketom v čast tem požrtvovalnim materam.

Katoliške šole. V Zedinjenih državah Severne Amerike katoliško šolstvo lepo procveta. Po statistiki, ki jo je objavila vrhovna uprava katoliškega šolstva v teh državah, je bilo v šolskem letu 1932-33 vpisanih 2.679.000 učencev v 10.576 katoliških šol. Od teh je bilo 2.268.000 vpisanih v osnovne šole, katerih je 7920, v 2254 srednjih šol je bilo vpisanih 265.000 učencev, v 47 strokovnih šolah pa 10.000 učencev. Katoliških dijakov je bilo 116.000 na 167 vseučiliščih in visokih šolah. V vseh teh šolah je delovalo 89.865 učiteljskih moči. V sami čikaški nadškofiji obiskuje 100 tisoč učencev katoliške šole, od teh je 80.000 v župnijskih osnovnih šolah, 20 tisoč pa v srednjih šolah. Vse te katoliške šole so zasebne, ki jih vzdržujejo katoličani s svojimi prispevki. Državna oblast tem zasebnim katoliškim šolam ne dela nobenih težav ali ovir, marveč jim priznava v javnosti iste pravice kot državnim šolam. Tako se postopa v vsaki državi, ki je v resnici kulturna država.

Mati mučenica, sin škof. Letos o binokostih bodo 3 kitajski duhovniki posvečeni za katoliške škofo. Med temi tremi je tudi Jožef Tsoei. Rojen je bil leta 1877, za duhovnika posvečen leta 1904. Njegov brat je redovnik. Njuna mati je umrla kot krščanska mučenica za katoliško vero za časa boksarske vstaje. Takrat so razdivjane kitajske tolpe napadale in morale ne samo tujce, marveč tudi tiste domačine Kitajce, ki so bili krščanske vere. Med temi mučeniki, ki bodo kmalu proglašeni za blažene, je tudi mati bodočega kitajskega škofa.

Kljukasti križ v Celju.

Hitlerjevci so si izbrali za svoje znamenje kljukasti križ, staro nemško poganjsko znamenje. Cela Nemčija je zdaj s tem križem preplavljena. Za njega je do dna srca navdušena celjska »Deutsche Zeitung«, ki ga sicer še ne prinaša na svojem čelu, pa popolnoma piše v tistem duhu, ki ga to hitlerjevsko znamenje predstavlja. V svoji številki z dne 23. marca piše ta nemški list v uvodnem članku pod naslovom »Sveta ura usode« o otvoritvi nemškega parlamenta naslednje: »Dan 21. marca 1933, ko je bil v garnizijski cerkvi v Potsdamu nad grobom Friderika Velikega odprt državni zbor nemškega nacionalnega povzdiga, bo ostal v svetovni zgodovini zabeležen, dokler bodo ljudje živeli na zemlji. Kdor od nas je imel priliko, da je daleč od nemške materine zemlje to svečano, zgodovinsko važno uro doživel pred radijem, je ne

bo več pozabil. Še svojim vnukom bo pripovedoval, kako mu je trepetalo srce ter mu solze silile v oči, ko je slišal s svojimi ušesi, kako so na povelje ljudskega kanclerja Adolfa Hitlerja vstale stotine državnega zbora pred 86-letnim felmaršalom, ki je simbol (znak) nemške življenjske moči. Pretreseni smo slišali zvočne besede starega državnega predsednika, globoko zadeti, v duši razburjeni, zaneseni smo poslušali, kako je voditelj in ustanovitelj 3. nemške države Adolf Hitler govoril jeklene, globoke, čudovite besede. Srce nam je gorelo v telesu v tej veliki uri, ko smo iz celega srca čestitali, joč gledali, kako je nad nemško materino zemljo po strašni zimski noči vzhajalo solnce nove spomladi.

S sveto silo vere smo občutili popolno in v grozi, ki nas je obšla v tej velikanski uri, da je velik junak vzel nemško usodo v svoje močne, blagoslovljene roke. Tako velik je ženjalni voditelj nemškega ljudstva, da se je sredi svojih nešteti, ko gore težkih skrbi spomnil tudi najmanjših delov nemške ljudske skupnosti ter jih pozdravil. Da, neizmerno ponosni in srečni in okrepljeni homo ohranili ta edinstveni, dragoceni spomin, da je nemški kancler Ad. Hitler sredi gigantskega dela, plamenice revolucije in največjega preloma pozdravil tudi našo majhno nemško manjšino. Da je posebno pozdravil tudi našo »Deutsche Zeitung«, smatramo kot najlepše plačilo za našo vedno dokazano nemško zvestobo. Lepšega plačila si ne moremo misliti. K tem besedam samo tale kratka pripomba: »Deutsche Zeitung« piše o nemškem hitlerizmu, ki v največji meri ogroža mir na svetu ter v zvezi z italijanskim fašizmom zavzema sovražno stališče proti slovanskim državam in njenim pravicam, s tako prekipevajočim navdušenjem, da ga ne more nadkriliti niti najbolj navdušeno narodno-socialistično glasilo v Nemčiji. Ako bi onstran Karavank koroški Slovenci z ozirom na našo državo kot materino zemljo pisali s takim navdušenjem, kakor piše glasilo za nemško manjšino v dravski banovini, bi jih Nemci že davno vse pozaprli kot veleizdajalce.

NOVICE

Duhovniške vesti. Postavljeni so za provizorje: Konrad Jarh, kaplan v Zavrču, za provizorja istotam; Ant. Medved, resign. župnik v Stranica, za provizorja istotam; Jurij Pribožič, župnik v Zagorju, za soprovizorja v Prevorju; Štefan Bakan, kaplan v Črenšovcih, za provizorja istotam; in Janez Cilenšek, kaplan v Apačah, za provizorja istotam. — Prestavljen je g. Matej Močilnik, kaplan na Bizeljskem, v Ptuj.

Čuvajte hranilne knjižice, varujte se oderuhov! Sedajno občo bedo ter pomnikanje denarja so začeli na debelo izrabljati oderuhi v Zagrebu, kjer je obstojala dobro organizirana centrala za izkoriščanje hranilnih knjižic, katere so imeli revnejši, neuki ljudje, ki so

leta in leta zbirali skromne prihranke, da so si vsaj nekaj prihranili. Ker so danes potrebe iste, kakor so bile tedaj, ko je bilo dovolj denarja v prometu in si ga lahko dobil od denarnih zavodov, so se vrgli brezvestni oderuhi na hranilne knjižice in so na te dajali posojila. Prošnjik je dobil komaj 35—40% posojila na glavnico hranilne knjižice. Pa še od tega so si oderuhi zaračunali 10% obresti za več mesecev naprej in 2% provizijo ali nagrado. Oderuhi so na ta način dobljene knjižice vnovčevali z ogromnim dobičkom in se je razvila v Zagrebu cela kupčija s prihranki siromakov. Ker so bili zagrebški spekulant s hranilnimi knjižicami preveč drzni in neusmiljeni, je prišla grda zadeva na dan in razburila celotno javnost. Zagrebški oderuhi so razpredli svojo organizacijo celo po Sloveniji in je ljubljanska policija izsledila glavnega zastopnika po naključju in ga zaprla. Ve-